גמרא

אבל עיברו ולבסוף נרבעו [א]ד"ה אסורין וה"נ כעיברו ולבסוף נרבעו דמי איכא דאמרי (א) מחלוקת כשנרבעו ולבסוף עיברו אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסור והני נמי כי עיברו ולבסוף נרבעו דמי הכי השתא התם מעיקרא בהמה והשתא בהמה דשא הוא (ב)דאחיזא באנפה הכא [ב]מעיקרא חיטי והשתא קמחא בעי ר"ל המשתחוה לדקל לולבו מהו למצוה באילן שנטעו מתחלה לכך לא תיבעי לך דאפילו להדיוט נמי אסור כי תיבעי לך באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבי יוסי בר יהודה לא תיבעי לך דאפי' להדיוט נמי אסור כי תיבעי לך אליבא דרבנן לענין מצוה מאי מי מאים כלפי גבוה או לא כי אתא רב דימי אמר באשירה שביטלה קמבעיא ליה [ג]יש דחוי אצל מצות או אין דחוי אצל מצות תפשוט ליה מדתנן [א][ד]כיסהו ונתגלה פטור מלכסות כיסהו הרוח חייב לכסות ואמר רבה בר בר חנה א"ר יוחנן [ה]לא שנו אלא שחזר ונתגלה אבל לא חזר ונתגלה פטור מלכסות והוינן בה כי חזר ונתגלה מאי הוי הואיל ואידחי אידחי וא"ר פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות דרב פפא גופיה איבעיא ליה מפשט פשיטא ליה א] לרב פפא דאין דיחוי אצל מצות לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא או דלמא ספוקי מספקא ליה ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרינן תיקו בעי רב פפא [ו]המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת תכלת דמאי אי תכלת לכהנים היינו בעיא דרמי בר חמא ואי תכלת לציצית היינו בעיא דר"ל אין ה"נ דלא הוה למיבעי ליה והאי דקא בעי ליה הא משום דאיכא מילי אחרנייתא צמרה מהו לתכלת קרניה מהו לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין בני מעיה מהו לפארות אליבא דמ"ד [ז]עיקר שירה בכלי לא תיבעי לך דודאי אסיר כי תיבעי לך אליבא דמ"ד [ח]עיקר שירה בפה בסומי קלא בעלמא הוא ומייתינן או דלמא [ט]אפילו הכי אסיר תיקו בעי רבה המשתחוה למעין מימיו מהו לנסכים מאי קא מיבעיא ליה אילימא (ג) לבבואה קא סגיד או דלמא למיא קא סגיד ותיבעי ליה ספל להדיוט לעולם למיא קא סגיד והכי קמבעיא ליה למיא דקמיה קא סגיד וקמאי קמאי אזדו או דלמא [י]לדברונא דמיא קא סגיד ומי מיתסרי והא [כ]א"ר יוחנן משום ר"ש בן יהוצדק מים של רבים אין נאסרין לא צריכא דקא נבעי מארעא: **מתני'** [ל]מי שהיה (ד) [מ]ביתו סמוך לעבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו כיצד יעשה כונס בתוך שלו ארבע אמות ובונה שלו ושל עבודת כוכבים

נידון

אבניו

רש"י

אבל עיברו ולבסוף נרבעו ד"ה אסורין. דהיא וולדה נרבעו. וגבי נעבד נמי היא וולדה נעבדו ואסורים ואע"ג דחזר ונשתנה אין שינוי בנעבד להוציאו מאיסורו: **ואיכא דאמרי.** רב זוטרא גופיה לאיסורא הוה פשט וה"ק ואתמר עלה אמר רבה אמר רב נחמן כו': **וה"נ כעיברו ולבסוף נרבעו נינהו.** ואסירי לד"ה דאין שינוי בנעבד: ומהדר ליה תלמודא הכי השתא: **התם.** לא אישתני דמעיקרא במעי אמו היה קרוי בהמה והשתא קרוי בהמה: **דשא הוא דאחיזא באנפה** דלתי הרחם היו סגורין בפניו: **לולבו מהו למצוה.** מי אמרינן יש נעבד במחובר אבל גבוה הכא לענין מצות לולב מאי: **אשירה.** שנאסרה אף להדיוט וביטלה כדאמרינן במתני' (ו) נוטל מה שהחליף וקמיבעיא ליה אם ראויה שוב למצוה אם לאו: **יש דחוי אצל מצות.** מי הוי שייכא תורת דחוי במצות דנימא הואיל ונדחה בעודו אשירה ידחה עולמית: **או אין דחוי.** ומשתריא: **אלא שחזר ונתגלה.** לאחר שכיסתו הרוח: ה"ג **והוינן בה כי חזר ונתגלה מאי הוי.** הא אידחי ליה כשכיסתו הרוח כיון דכל זמן דלא נתגלה פטור מלכסות אידחי ליה מכיסוי: **ל"ש לקולא.** כגון גבי אשירה שבטלה למיהדר לאישתרויי לולבו למצוה: **ל"ש לחומרא.** כגון גבי כיסוי דמחייבינן למיהדר ולכסויי: **או דלמא ספוקי מספקא ליה.** אי יש דחוי אי אין דחוי: **ולחומרא אמרינן.** אין דחוי הלכך גבי כיסוי חייב לכסות אבל לקולא כגון הכא לא אמרינן אין דחוי למישרא תיקו: **תכלת דכהנים.** דבגדי כהונה לצורך עבודה וקמיבעיא לן מכשירי קרבן כקרבן דמו או לא ואת"ל כקרבן דמו היכא דנשתנה כשצובעין אותו יש שינוי בנעבד להתירו לגבוה או לא: **היינו בעיא דרמי בר חמא.** דהנך תרתי בעיי בעא רמי בר חמא לעיל בשמעתין [ז]: **אי תכלת דציצית.** וקמבעיא הואיל (ה) דבר מצוה הוא מי אמרינן נעבד כלגבוה או לא: **היינו דר"ל.** דבעי בלולב: **לחצוצרות.** לשיר של קרבן דקיימא לן בהחליל [ח] דשיר מעכב את הקרבן: **חלילין.** לשיל"ש בלע"ז: **לפארות.** נימין של כינור. קורד"ש בלע"ז: **עיקר שירה בכלי.** פלוגתא היא בפ' החליל (סוכה דף נ:): **אפילו הכי אסור.** (ו) מאיסי ואפילו את"ל לענין דקל דמותר לולבו הכא כיון דלצורך קרבן מאיס טפי: **מעין.** אינו נאסר להדיוט דמחובר הוא: **אי לבבואה דידיה.** פרצוף שלו: **ותיבעי לך בספל ולהדיוט.** מדאיבעיא ליה במחובר ולגבוה מכלל דפשיטא ליה דבתלוש כה"ג אסירי להדיוט והא בתלוש נמי איכא למיבעיא: **למיא דקמיה.** למים שהוא רואה עכשיו לפניו השתחוה והרי הלכו להם: **וקמאי קמאי.** כלומר מעין המקלח כל זמן שהמים באים ראשון ראשון והולכין להם והבאים אחריהן מותרים: **א"ד לדברונא דנהר.** לקילוח של נהר והילוכו השתחוה והרי כל הנהר נעבד ואי יש נעבד במחובר אסירי: **מתני' מי שהיה כותלו סמוך לעבודת כוכבים.** שהיה אחד מכותלי עבודת כוכבים והבית עצמו נעבד: **אסור לבנותו.** שבונה כותל לעבודת כוכבים: **כונס לתוך.** קרקעו ד' אמות: **היה שלו ושל עבודת כוכבים.** שמקום עובי הכותל חציו שלו:

תוספות

הכא מעיקרא חטים והשתא סולת. תימה הכא משמע דיותר יש להתיר חטים ועשאן סולת יותר מוולד ובמרובה (ב"ק דף סו. ושם ד"ה הס) משמע אפכא דב"ש מוקמי גם לרבות שינוייהם ומתירין ולדותיהם וי"ל דהתם גבי אתנן טעמא דב"ש משום דלא ניחא ליה בנפחיה ולא עשה הולד אתנן אבל עבודת כוכבים ניחא ליה בנפחיה והכי אמר רבא פ' כל האסורין (תמורה דף ל: ושם ד"ה דניחא) ולד מוקצה ונעבד אסור דניחא ליה בנפחיה: **ואליבא** דרבי יוסי בר יהודה לא תיבעי לך. הוה מצי למיבעי באילן העומד מאליו ואליבא דכ"ע או בשנטעו גרעין לפי מה שפירש אלא ניחא ליה למיבעי אליבא דרבנן אי נמי באילנות דשכיחי א"נ באילן שנטעו ולבסוף עבדו נמי הוה מצי למיבעי אליבא דר' יוסי בר יהודה בעיקר אילן אם נאסר מה שהיה שם קודם שעבדו כדאמרינן לעיל איזהו דבר (ז) שפירותיו אסורים ועיקרו מותר הוי אומר אילן שנטעו ולבסוף עבדו: **מי** מאים או לא. ר"ל אית ליה שפיר דרבא (סוכה לא:) דלולב של עבודת כוכבים לא יטול ואם נטל יצא דהתם איירי קודם ביטול וכדיעבד יצא דמצות לא ליהנות נתנו אבל הכא איירי אחר ביטול ובעי מי מאים לכתחלה או לא: **אשירה** שבטלה קא מיבעיא ליה יש דחוי או אין דחוי. (ח) כדאמרינן (בסוכה דף לג.) גבי נקטם ראשו [ט](דלולב) ועלתה בו תמרה מערב יום טוב כשר ובעלתה בו תמרה ביו"ט מבעיא ליה התם ופשיט כי הכא מכסהו הרוח וכו' ומסיק תיקו תימה תפשוט דאין דחוי מההיא דהתם (דף לג:) היו [י](ענפיו) מרובין מעליו פסול ואין ממעטין ביו"ט ואם מיעטן כשר ומוקי לה (שם לג.) ואפי' לשחור מעיו"ט דהשתא הוי דחוי מעיקרו כי הכא וכי היכי דעלתה בו תמרה ביו"ט ואפ"ה אם מיעטן כשר אלמא אין דחוי וי"ל דתמרה אין בידו להעלות תמרה וכן ביטול אשירה אין בידו דע"י עובד כוכבים צריך לבטלה ולא דמי להדס דבידו למעט [כ]: **היינו** בעיא דרשב"ל. נקט רשב"ל משום דלמצוה היא כמו בלילית דהא בכלל בעיא דרמי בר חמא היא שהרי נשתנה ע"י עוייה: **קרניה** מהו לחצוצרות. תימה דהא תניא פרק הקומץ רבה (מנחות דף כח.) חצוצרות היתה באה מן העשת של כסף עשאה של שאר מיני מתכות פסולה וכל שכן של קרן דבשלמא ההיא דקינים (פ"ג מ"ו) דתנן כשהוא מת קולו ז' [שתי] קרניו [שתי] חצוצרות [כו'] י"ל שהוא שופר של [ל](קדוש) השנה כדאיתא פ' במה מדליקין (שבת דף לו.) חצוצרות שיפורא אבל הכא במכשירי קרבן קא מיירי דכתיב ותקעתם בחצוצרות על עולותיכם וי"ל דההיא דמנחות מיירי בחצוצרות שתוקעין הכהנים והכא בחצוצרות של לוים שהם משוררים על הקרבן וכמה כלי שיר היו שם כנורות ונבלים ומצלתים תדע דקאמר בסמוך עיקר שירה בפה (ט) ושיר לא מעכבא ואין זה יכול להיות והכתיב ותקעתם בחצוצרות אלא ש"מ כדפי' דתקיעה דקרא לכהנים ורבי' יהודה מפרש דההיא דמנחות בשל משה דוקא קאמר ורביה דבתוספתא מצינו היו מחללין וחצוצרות של זהב בידיהם [ועי' תוס' זבחים סח. ד"ה כשהוא]: **לא צריכא** דקנבעי מארעא. ר"ל ואינם יוצאים חוץ לשדיהם דאילו היו יוצאים חוץ לשדיהם הא תנן (ב"ק דף פא.) מעין שיצא בתחלה בני העיר מסתפקין ממנו ואם כן הוו מים של רבים ואינם נאסרים:

עין משפט נר מצוה

סב א מיי' פ"ג מהל' איסורי מזבח הל' יג:
סג ב מיי' שם הלכה יד:
סד ג מיי' פ"ח מהל' לולב הלכה א טוש"ע א"ח סי' תרמט סעי' א:
סה ד ה מיי' פי"ד מהל' שחיטה הלכה ז סמג עשין סג טוש"ע י"ד סי' כח סעיף יא:
סו ו מיי' פ"א מהל' ציצית הלכה יא סמג עשין כו טוש"ע א"ח סי' יא סעי' ח:
סז ז מיי' פ"ג מהל' כלי מקדש הל' ג סמג עשין קסט:
סח ח ט מיי' פי"ד מהל' איסורי מזבח הל' ז:
סט י מיי' פ"ח מהל' עבודת כוכבים הלכ' ה סמג לאוין מה טוש"ע י"ד סי' קמג סעי' א:

לעזי רש"י

לשיל"ש [ילימיל"ש]. חלילים.
קורד"ש. מיתרים (של כלי נגינה).

רבינו חננאל

אבל עיברו והוקדשו ולבסוף נרבעו אסור. והני חיטי כי עיברו ולבסוף נרבעו דמו דהא הוקדשו החטים ואחרי כן טחנן. ודחינן הכי השתא בהמה לא נשתנית היא היא בעצמה שהיתה במעי אמה כשנרבעה. הכא השתחויה לחטים ונשתנו ונעשו קמח ולא אפשיטא בהדיא: בעי ריש לקיש המשתחוה לדקל לולבו מהו למצוה ומבעיא ליה באילן שנטעו ולבסוף עבדו ואליבא דרבנן דשרו להדיוט. מאי מצוה כי לגבוה דמי ופסול אי לא. כי אתא רב דימי אמר אשרה שבטלה קא מיבעי ליה והכי קא מיבעי ליה אין דחוי אצל מצות וכיון שבטלה כשר הוא אי לא. ואמרינן ותפשוט ליה מדתנן כיסהו ונתגלה פטור מלכסות. כיסתו הרוח חייב לכסות ואמר רבי יוחנן לא שנו אלא שחזר ונתגלה כו'. ואפקא רב פפא זאת אומרת אין דיחוי אצל מצות וחייב לכסות. ואמרינן דרב פפא גופה קא מיבעיא ליה. הא איכא למימר דמשום דעבדינן לחומרא מצרכינן ליה לכסויי או דלמא הא דרב פפא לא שנא לקולא ולא שנא לחומרא אין דיחוי אצל מצות סבירא ליה או דלמא מספקא ליה ולחומרא אמרינן לקולא לא אמרי' ועלתה בתיקו: בעי רב פפא המשתחוה לבהמה צמרה מהו לתכלת. אמרינן תכלת דמאי אי תכלת של בגדי כהנים מוקדשין נינהו היינו בעיא דרמי בר חמא. אי תכלת דציצית דמצוה [היא] היינו בעיא דריש לקיש. ותרוייהו לא אפשטן. ואמר' ודאי הכי הוא מיהו אית לה למיבעי תרתי תלת מילי עלה קרניה של בהמה זו מהו לחצוצרות שוקיה מהו לחלילין. בני מעיה מהו לכינורות. אליבא דמאן דאמר עיקר שירה בכלי ושירה מעכבת את הקרבן כו' ועלתה בתיקו: וחלוקת מי שאומר עיקר שירה בכלי ומי שאומר עיקר שירה בפה וכלים לבסומי קלא עבידי [היא] בערכין סוף פרק שני: בעי רב המשתחוה למעיין מימיו מהו לנסכין. מאי קא מיבעיא ליה אילימא אי למיא קא סגיד ואסירי או לבבואה דידיה סגיד ומיא שרי. אי הכי הכי תבעי ליה מים בספל אם הם אסורים להדיוט שיש לאדם בהם תפיסת יד. ואמרינן לעולם פשיטא ליה דלמיא קא סגיד והכי קא מיבעיא ליה למיא דקמיה קא סגיד וקמאי קמאי הא אזלי להו או דלמא לדברותא דנהרא. לעיקר הנהר קא סגיד. וכולהו מיא דנהרא אסירי. ומתמהינן ומי מתסרי מי נהר. והאמר ר' יוחנן משום ר' שמעון בן יהוצדק מים של רבים אינן נאסרין ופשטינן ודאי מים של רבים אינן נאסרים כי קא מיבעיא ליה מים הנובעים מארצו ולא אפשיטא: **מתני'** מי שהיה כותלו סמוך לבית עבודת כוכבים ונפל אסור לבנותו. כיצד יעשה כונס

מסורת הש"ס

א) חולין פז. [סוכה לג.], ב) סוכה נ: נא. [תענית כז. ערכין יא.], ג) [לקמן נט.], ד) שבת פב. ה) [גי' רי"ף ורא"ש כותלו כגי' רש"י], ו) [לקמן מח.], ז) [דף מו. מו:], ח) [סוכה נא.], ט) [נ"ל דהדס], י) [נ"ל ענפיו], כ) [ועי' תוס' סוכה לג. סוף ד"ה כאשירה ותוס' שם לג. ד"ה נקטם], ל) [נ"ל ראש].

הגהות הב"ח

(א) גמ' איכא דאמרי ואתמר עלה א"ר נחמן א"ר בר אבוה מחלוקת כשנרבעו: (ב) שם דשא הוא דאחידא באנפה. נ"ב ובהגוזל קמא דף צה משמע דהוי שינוי וצ"ל דהייתו אלא גזה: (ג) שם אילימא אי לבבואה: (ד) שם במשנה מי שהיה כותלו סמוך וכו' כונס לתוך שלו: (ה) רש"י ד"ה אי תכלת וכו' הואיל ודבר מצוה וכו' נעבד כלפי גבוה: (ו) ד"ה אפי' הכי אסור דמאיסי: (ז) תוס' ד"ה ואליבא וכו' איזהו דבר שגידועו אסור ועיקרו מותר: (ח) ד"ה אשירה וכו' אין דחוי והכי נמי אמרינן גבי נקטם ראשו דהדס ועלתה וכו' ותימה וכו' ומוקי לה דאפי': (ט) ד"ה קרניה וכו' ושירה בכלי לא מעכבא ואין:

הגהות מהר"ב רנשבורג

א] גמ' איבעיא ליה מפשט פשיטא ליה לרב פפא. מלות לרב פפא נמחק. וע"ב בסוכה דף לג ע"א ליתא, וכ"כ מפרש"י שם שפירש מפשט פשיטא ליה לתנא וכו' עכ"ל משמע אבל לר"פ עצמו ודאי פשיטא וכן מורה לשון זאת אומרת וכו' וכ"כ הכפרי"ת שם אלא שלא נפתייע מלש"י ועי' טו"ז א"ח סי' תרמ"ו ופר"ח בי"ד סי' כ"ח סעיף י"א ודו"ק:

מוסף רש"י

כסהו. אדם כסה היה או עוף (סוכה לג.). לא שנו. דכסהו הרוח חייב לכסות, אלא שחזר ונתגלה (שם). פטור מלכסות. דהא מכוסה ועומד הוא (חולין פז.). הואיל ואידחי. על ידי הרוח מכיסוי של מצוה, דקאמר דכי לא נתגלה פטור מלכסות, אידחי. לעולם ואפילו נתגלה (סוכה לג.). הא אידחי ליה מכסוי, דהא כיסהו ונתגלה פטור מלכסות (חולין שם). אין דיחוי אצל מצות. אין אמרינן דחוי אצל מצות, וכי אמרינן דיחוי בפסול קרבן הוא דאמרינן (שם). עיקר שירה בכלי. שקרבן צבור טעון שיר מן התורה כדאמרינן במסכת ערכין (יא.) מכמה מקראות, וסבר ר' יוסי עיקר השיר אינו אלא אם כן חליל מכה עם השיר וכן כנורות ונבלים הכל כמנין המפורש שם (סוכה נ:). בפה. הלוים אומרים השיר דבר יום ביומו, כגון לה' הארץ ומלואה (תהלים כד) בראשון, גדול ה' ומהולל (שם מח) בשני, וכן כולם (סוכה נ:). כותלו סמוך לעבודת כוכבים. שהיה אותו כותל מחיצה אף לבית עבודה זרה (שבת פב.). אסור לבנותו. דקמהני לעבודה זרה (שם). שלו ושל עבודת כוכבים. שהיה חצי מקום הכותל של ע"ז (שם פב:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones